

Hoofdstuk 8 Michiel de Ruyter (1607-1676)

Tijd van Regenten en Vorsten 1600-1700

Lesbeschrijving Doel

- *De leerlingen horen dat Michiel de Ruyter de Heere vreesde
- *De leerlingen leren dat het te merken was in zijn beroep en dagelijks leven
- *De leerlingen weten iets over zeilschepen

Aantal lessen 5

Lesonderdelen Vertelling

Leerlingenboek

Verwerking

Vertelling **HET LEVEN VAN MICHEL DE RUYTER**

In een huisje bij de Grote Kerk in Vlissingen is het een hele drukte. Moeder roept vanuit de bedstee: 'St, st, Lucretia. Jij bent al vijf jaar. Wees stil voor je kleine broertje.' Vader Adriaen loopt voorzichtig met de baby naar buiten. Lucretia vraagt: 'Waar gaat vader heen?' 'Naar de kerk. Vanmorgen is ons kindje geboren. En vanmiddag zal de dominee hem dopen. Hij heet Michiel, naar grootvader.'

Als Michiel zes jaar is, gaat hij naar school. De hele dag moet hij stilzitten. Eindelijk is de schooldag om. Michiel rent naar de haven. Hij ruikt het water al. Ja, daar ziet hij hoge masten met zeilen. De Zeeuwse zeeschepen liggen er weer. Ze zijn naar huis gevaren uit verre landen. Michiel moet oppassen om niet in de weg te lopen. Daar stapt een flinke matroos met een grote kist de wal op. Michiel gaat aan de kant. 'Wat zit erin, hee?' 'Die is leeg, jong, de laatste kruimels van de scheepsbeschuiten hebben de ratten verorberd', antwoordt de matroos met een vette knipoog. 'Ratten! O, daar ben ik niet bang voor!' roept Michiel stoer. 'Waar zijn jullie geweest, hee?', vraagt Michiel snel. 'Ha, ha', de matroos moet lachen om die jongen met zijn bruine haar en donkere ogen. 'Op zee gaat het hup op de vijand aan! We gaan elke snotneus niet vertellen waar we vandaan komen.' Nu wordt Michiel helemaal nieuwsgierig. Een kaperschip ligt hier. En deze grote matroos is een echte kaper. Geen piraat, nee, piraten zijn rovers! Van de Zeeuwse regering mag je Spaanse schepen kapen. Michiel zou het laddertje weleens willen afdalen en onder dek kijken welke buit dit schip veroverd heeft op de Spanjaarden. Zakken vol zilver of misschien goud!

Hij loopt maar eens verder. Bah, wat stinkt het opeens. Die smerige stank komt van een ander schip, een walvisvaarder. Sterke mannen rollen grote houten tonnen over de kade. Daar zit vast de walvistraan in. 'Dat is hoed heraden, jong', zegt een oude zeeman tegen Michiel. 'De stukken vet van een walvis doen we in een grote ketel. We laten het een poosje koken, dan wordt het walvistraan. Dat is lampolie. Dan kan je moeder de olielamp weer aansteken als het donker wordt.'

De klok van de Grote of Sint Jacobskerk slaat. Oei, het is etenstijd. Michiel holt naar huis. Gelukkig, vader zit nog niet. Moeder wel. En de kinderen? Die staan rond de etenstafel. 'Zo Michiel', zegt vader tussen twee happen door, 'weer gevochten vandaag?' 'Nee vader, naar de haven geweest. Ik wil van school af en gaan varen.'

Op een dag staan er lange ladders tegen de kerktoren. Michiel kijkt eens naar boven. Zou hij? Hij zet zijn voet al op de eerste sport. De lange houten ladder beweegt onder het klimmen. Wanneer hij wil varen, zal hij elke dag naar boven klimmen in het touwwerk van het schip. Op het balkon van de kerktoren kijkt hij rond. Hier staat een laddertje die langs het klokkenspel verder naar boven gaat. O,

wat durft hij veel! Daar staat hij op de leien van het dak. Hij houdt de gouden bol met het kruis stevig vast. Wat kun je nu de zee goed zien!

Dan beslist vader dat Michiel van school af gaat. Hij moet werken. Daar zit Michiel de volgende dag op een houten plank in de lijnbaan bij de gebroeders Lampsins. Draaien, als maar draaien. De lange, lange dag is het draaien aan het grote houten wiel. Zo draaien de vezels van de hennepplant in elkaar. Het wordt een touw, een lang, stevig touw. De touwslager let goed op: 'Hee, Michiel, snelheid houden, blijven doordraaien.' Ja, die touwen moeten overal even sterk zijn. De zware zeilen van een schip moeten ermee gestreken worden. Matrozen klimmen in de touwen. O, Michiels gedachten gaan naar zee! Eindelijk is het zaterdagmiddag. Dan krijgt hij zijn geld: zes stuivers. Dertig cent heeft hij verdiend. Michiel kan dit saaie werk niet volhouden. Al gauw wordt hij weggestuurd.

Michiel is elf jaar. Dan gaat zijn vurige wens in vervulling. Als hoogbootmansjongen vaart hij mee de Vlissingse haven uit. Het dek vegen en zwabberen, schoonmaken en allerlei andere karweitjes zijn Michiels dagelijks werk geworden. De matrozen roepen hem: 'Michiel, haal eens een emmer voor me', en een ander gebiedt: 'Loop eens naar de scheepstimmerman.' Ja, een scheepsjongen is ieders knechtje. Maar Michiel doet goed zijn best. Hij luistert en kijkt. Zo leert hij met allerlei mensen om te gaan.

Michiel leert snel aan boord van het schip. Hij is matroos geworden. Hij klimt samen met andere matrozen in het touwwerk, het want, om het zeil te hijsen. Na een jaar wordt Michiel stuurman. Hij let op de wind. Gaat het stormen? Dan moeten de matrozen de zeilen opdoeken. Ze mogen niet verdwalen op de grote zee. Daarom kijkt hij op het kompas waar ze heen moeten varen. Even bijsturen met het roer. Michiel wordt kapitein of schipper. Dan is hij de baas op een schip.

Michiel is zuinig. Met zijn spaargeld koopt hij een eigen schip. Het heet *De Salamander*. Vijftig mannen zijn aan boord. Ze zijn blij met zo'n goede kapitein als Michiel. Hij heeft een nieuw hart. Hij is niet hoogmoedig. De Ruyter weet dat God alles bestuurt. Ook zijn schip. Daarom bidt Michiel of de Heere wil helpen. Michiel de Ruyter noemt zich schipper naast God.

In Marokko verkoopt Michiel kruit en katoen. Wat ziet hij daar? Daar lopen Nederlandse slaven zware kisten te sjouwen. Hun ruggen doen pijn. Ze kunnen haast niet meer. Michiel wil ze vrijkopen. De zeerover zegt: 'Vijf slaven kosten 105 gouden dukaten.' Michiel grijpt zijn geldbeurs en betaalt. De slaven bedanken Michiel, maar hij antwoordt: 'Dank de Heere, Hij bestuurde dat ik jullie zag. Hij gaf in mijn hart om jullie vrij te kopen.' 's Avonds schrijft hij alles in zijn scheepsjournaal, zijn dagboek.

Later vaart de Ruyter weer op andere schepen. 's Zondags is zijn schip ook op zee. Michiel kan niet naar de kerk. Daarom houden ze kerk op het dek van het schip. De dominee preekt op zondag twee keer. De zeemannen zingen hard. Vloeken doen ze niet. Dat mag niet van Michiel de Ruyter. Elke dag leest hij in de Bijbel.

Als Michiel 46 jaar is, verhuist hij met vrouw en kinderen van Zeeland naar Amsterdam. Als onder-admiraal moet hij vechten tegen Engeland. Voor de strijd ligt Michiel op zijn knieën. Angstig bidt hij tot God. Meteen merkt hij het antwoord op zijn gebed. Hij voelt kracht en moed. Zijn gedachten zijn helder, zodat hij goede bevelen geeft aan de soldaten. Aan het eind van de dag begroeten de andere kapiteins hun aanvoerder: 'Leve de overwinnaar van Plymouth'. De Ruyter kijkt omhoog: 'Niet aan mij en aan u heeft het vaderland deze overwinning te danken. God de Heere is zichtbaar bij ons geweest. Hem komt alleen de eer toe! Dominee! Dank de Heere, Die ons in Zijn genade de overwinning geschonken heeft.' Daar knielt hij al neer met gebogen hoofd. Alle kapiteins, officieren, soldaten en matrozen doen hem na. Na het gebed zet Michiel een psalm in. Uit honderden kelen klinkt de lofzang tot God. Ook op de andere Nederlandse schepen zingen ze mee om God te eren.

Achtergrondinformatie

Rechterhand van Nederland door Ronald Prud'homme van Reine, Amsterdam, 1996

www.deruyter.org/selfmade-man anekdotes

www.muzeem.nl/lofdicht-op-het-wiel-van-michiel-gevonden

Antwoorden verwerking

1. Vlaggen moeten naar voren wapperen.
2. Bidvertrek. Hij had voor God geknield.
3. Zorg voor sisaltouw of dik katoen. Plak op stevig papier.
4. Vlissingen
Zee
Scheepsjongen
bedorven boter
Engelsen
Marine
grootvader
6. Kompas, telescoop,
sextant, verdeler,
oude munten, touw,
schelp, kaart,
wereldbol, vergrootglas,
zandloper, zeeslak,
horen, wulk, zeester
7. Psalm 42 vers 1, Psalm 63 vers 1,4